

Nebūt citiem par nastu

Tas ir mīts, ka cilvēki ar garīga rakstura traucējumiem (GRT) vienmēr ir slogs un drauds, tādēļ tie jāievieto kaut kur tālu, vēlams, slēgtā iestādē, kur tie dzīvo uz pārējās sabiedrības rēķina.

Jau daudzas biedrības Latvijā pierādījušas: ar lielāku vai mazāku atbalstu šie cilvēki sabiedrībā iekļaujas. Tie, kuri var, mīt grupu dzīvokļos, dodas uz darbu, ar mentora palīdzību pārvalda savu naudu. Dienas centros viņi spēj laiku pavadīt jēgpilni, darinot ļoti skaistas un noderīgas lietas.

Par to pārliecinājās arī tagadējie un potenciālie Kurzemes sociālo pakalpojumu sniedzēji, kuri Kurzemes plānošanas reģiona rīkotajā pieredzes braucienā iepazīna deinstitucionalizācijas pieredzi Rīgā.

Pusdienas galdā!

Cerību ligzdā pītie grozi.

Šīs gleznas cītīgi izšūtas krustiņdūrienā. Pārsvārā to dara Cerību ligzdas puīši. Audzēkņi arī auž un darina gobelēnus.

Brauciena dalībnieki pusdienos interesantā vietā – RB cafe, brīdināja projekta Kurzeme visiem vadītāja Inga Kalniņa.

Izrādās, ka dodamies uz biedrības Rīgas pilsētas „Rūpju bērns” dienas aprūpes centru Cerību ligzda. Tas darbojas jau 20 gadus, filiāles atrodas visā Rīgā, bet Balvu ielā 11 bijis sākums. Kad apkārtējo daudzdzīvokļu māju iemītnieki uzzinājuši, ka šeit būs centrs garīgi slimajiem, izrādīta pretestība.

Tagad visi sadzīvojot labi, pat žogs neatdalot. Katru dienu te nāk aptuveni 65 audzēkņi – pieauguši cilvēki ar GRT. Daudzus no rīta atved vecāki, citi atbrauc paši. Diena pāriet dažādos pienākumos: mācoties apkalpot pašiem sevi, darinot darbus, ko var nopirkt, piemēram, Centrāltirgū. Cerību ligzda piedalās arī festivāla Nāc līdzās! koncertos un izstādēs. Ir dziedāts un dejots teju uz visām lielajām Latvijas skatuvēm.

To visu uzzinām, ar baudu ēdot pīrādziņus, plātsmaizes un cepumus, ko, izrādās, cepuši centra audzēkņi. Jā, kāds pīrāgs ir lielāks, cits mazāks, bet labo garšu tas nemazina. Cerību ligzdas darbinieki stāsta, ka ceptuvē strādāt grib daudzi. Tādi, kuriem var uzticēt griezt sīpolus, ir tikai divi, bet ar mīklas rullēšanu, gaļas sagriešanu, siera rīvēšanu tiek galā ne viens vien. Gadoties, ka gaļiņa tiek griezta un griezta,

bet bļodā nekas neiekrīt. Kaut gan dažam jau pāri 40, esot arī tādas mammas, kuras uztraucas: „Manam bērnam dod rokā nazi! Sagriezīsies!” Saimniece smejas: „Kurš cilvēks virtuvē nav sagriezies vai nagus norīvējis! Mūsējie var daudz, bet vecāki bieži nodara pāri – uzskatot, ka cilvēks ar garīgu slimību jāapkalpo un no visa jāaizsargā.” Ceptuvē saražoto lēti pārķ paši audzēkņi, darbinieki un vecāki.

Ja spēj, tad jāstrādā

Nodibinājumam Fonds „Kopā” ir gan grupu dzīvokļi, gan dienas aprūpes centrs, kura apmeklētāji strādā specializētajā šūšanas darbnīcā un veļas mājā. Grupu dzīvokļi ir arī Rūpju bērnam.

DARBU VAR ATRAST

Nodibinājuma vadītāja Tamāra Vahļina uzsver: ja dzīvo grupu mājokļos, kaut kas jā dara – vai nu jāapmeklē dienas aprūpes centrs, vai jāmacās, vai jāstrādā. Ja kāds strādāt negrib, vienīgā iespēja ir motivēt, motivēt un motivēt. Darbu atrast var, jo daudzi darba devēji ir pretimnākoši.

Piemēram, Rūpju bērna grupu dzīvokļos Šūpoles viens puisis strādājis par aprūpētāju, citi atraduši darbu veikalos Rimi un Maxima, Latvijas balzamā par krāvējiem, apkopējiem, macās tehnikumā Smiltēnē. Viens puisis nopelnot pat 700 eiro mēnesī. No 13 cilvēkiem piederīgie ir tikai četriem. Dzīvoklī pašam par visu jāmaksā: vasarā aptuveni 35 eiro, ziemā – ap 100 un vairāk. Nauda, kas paliek pāri no invaliditātes pensijas un algas, jāsadala pārtikai, zālēm, apģērbam. Gadās, ka tā beidzas ļoti ātri. Tad darbinieki pabaro un apģērbj no saziedotā.

TĒRIŅUS PLĀNO

T.Vahļina uzsvēra, ka Rīgas specifika neļauj šiem cilvēkiem pašiem noīrēt mājokli, kaut gan ar asistenta palīdzību viņi varētu dzīvot patstāvīgi. Nodibinājuma grupu dzīvokļos no 24 klientiem vairu-

Šādus maisiņus pasūta veikals Balzamiko Kuldīgā.

Virtuves cimdi, iepirkumu maisiņi, priekšauti – gaumīgi, ērti un noderīgi.

mam ir ļoti smaga psihiska saslimšana, tādēļ jāstrādā individuāli.

Jautāta, kādas prasmes visbiežāk jāmaca, T.Vahļina uzskaita, ka tiem, kuri nākuši no bērnumamiem, nav ne mazākās sapratnes par tēriņu plānošanu, par to, ka jātaisa ēst, jātīra māja. Daudziem ir atkarība, īpaši aizraušanās ar azartspēlēm. Tiem, kuru saslimšana nav tik smaga, jāpalīdz plānot izdevumus, iepirkties, nopirkt analizēt, ieskaidrot: ja gribi smēķēt, maizītei naudas būs mazāk. Pret parakstu klienti savu naudu uztic darbiniekiem, un tā tiek ieslēgta seifā. Kad kāds nolēmis kaut ko pirkt, kopā ar darbinieku izvēr-

tē sarakstu un saņem vajadzīgo summu. Visu naudas plūsmu stingri uzrauga vadītāja, bet cilvēki uzticoties. Nākoties cīnīties ar to, ka klienti aizņem vienu no otra. Gadās, ka viņus apmulžo svešinieki vai pat radinieki, pierunājot paņemt aizdevumu vai preces kredītā. „Pārrunājam, ka tā ir viņa paša kļūda. Macām, ka par katru šādu rīcību jāmaksā,” uzsver vadītāja.

IR PASŪTĪJUMI

Izrādot šūšanas darbnīcu, T.Vahļina norāda, ka katram piemēklētas darbības pēc spējām. Viens var nogriezt auduma strēmelī, cits izšūt, bet ir arī darbnīcas vadīt-

tājas, kas katru precī noved līdz beigām. Auduma maisiņi tiek šūti Zvaigznei ABC, veikalam Balzamiko. Te top arī virtuves cimdi, priekšauti. No pārdotā klienti saņem nelielu atalgojumu, tiek rīkotas ekskursijas u.c. pasākumi.

Veļas mājā tiek mazgāta iemītnieku veļa, nāk arī citi, ir pasūtījums no Rīgas patversmēm. T.Vahļina uzsver, ka šāds darbs radina pie ritma un māca, ka no blakus dzīvokļiem nedrīkst nākt naktskreklā un čībās, ka no rīta jāpieceļas, jāpaēd, jāsaķemmējas un tad jānāk uz darbu.

Inguna Spuleniece
Projekta Kurzeme visiem arhīva foto